

Hemşirelik Bilimi Dergisi

Journal of Nursing Science

<http://dergipark.gov.tr/hbd>

e-ISSN:2636-8439

DOI: <https://doi.org/10.54189/hbd.1030491>

Orijinal Araştırma

Fakültede Geçen Bir Yıl: Hemşirelik Birinci Sınıf Öğrencilerinin Bazı Değişkenler Yönünden Görüşlerinin İncelenmesi

A Year in Faculty: Nursing Examination of First Class Opinions in Terms of Some Variables

Belgin YILDIRIM ^a, Hatice ÖNER ^b, Emine Didem EVCİ KİRAZ ^c

^a Doç. Dr. Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı, AYDIN, TÜRKİYE

^b Dr. Öğr. Üyesi, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı, AYDIN, TÜRKİYE

^c Prof. Dr. Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Halk Sağlığı Anabilim Dalı, AYDIN, TÜRKİYE

ÖZET

Amaç: Bu çalışmada, bir kamu üniversitesine bağlı hemşirelik fakültesinin birinci sınıfına devam eden öğrencilerin memnuniyet, eleştirel düşünme ve profesyonel benlik kavramı algılarını incelemek ve değişkenler arasındaki ilişkiyi ortaya koymak amaçlanmıştır.

Yöntem: Çalışma, kesitsel bir araştırma olup, örneklemini hemşirelik fakültesi birinci sınıfa devam eden 265 öğrenci oluşturmuştur. Araştırma verileri 2016-2017 eğitim - öğretim yılı bahar döneminde toplanmıştır. Araştırmadaki veriler, sosyo demografik özellikler veri formu, Memnuniyet Anketi, California Eleştirel Düşünme Eğilim Ölçeği, Profesyonel Benlik Kavramı Ölçeği'dir. Çalışmadan elde edilmiş olan verilerin istatistiksel analizinde tanımlayıcı istatistikler ve pearson korelasyon analizi kullanılmıştır.

Bulgular: Çalışmadaki öğrencilerin memnuniyet anketi ile profesyonel benlik algı düzeyleri düşük düzeyde bulunmuştur. Öğrenci hemşirelerde memnuniyet anketi toplamı ile Profesyonel Benlik Kavramı Ölçek toplamı arasında pozitif yönde bir ilişki saptanmıştır. Öğrencilerin akademik ortalaması ile profesyonel benlik kavramı arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Araştırmadaki öğrencilerin akademik ortalaması ile profesyonel benlik kavramı arasında anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur.

Sonuç: Öğrencilerin memnuniyet, eleştirel düşünme profesyonel benlik algı düzeyleri düşük düzeyde bulunmuştur. Çalışmadaki öğrencilerin akademik ortalaması ve okula isteyerek gelme durumları ile profesyonel benlik kavramı arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Ayrıca öğrencilerin memnuniyeti, benlik algılarını etkilemektedir. Tüm bu sonuçlar doğrultusunda; hemşirelik eğitiminin yeniden gözden geçirilerek öğretim programındaki derslere eleştirel düşünme, problem çözme ve profesyonel kimliğin oluşmasına yönelik yeni düzenlemelerin yapılması önerilir. Ayrıca, öğrencilerin üniversite ve okul ortamlarından ve yaşadıkları şehirden memnuniyetlerini artırmak için sosyal ve kültürel anlamda etkinliklerin artırılması önerilir.

Anahtar Kelimeler: Memnuniyet, Eleştirel Düşünme, Profesyonellik, Profesyonel Benlik, Hemşirelik Öğrencisi

ABSTRACT

Aim: This research is the students who attend a public university of the first class of the school of nursing satisfaction, critical thinking, and professional self-concept is intended to reveal the relationship between variables and to examine perceptions.

Methods: The study was a cross-sectional study, with a sample of 265 students attending the first year of the Faculty of nursing. Research data was collected during the spring semester of the 2016-2017 academic year. The data in the research are the socio-demographic characteristics data form, Satisfaction Survey, California critical thinking trend scale, professional self concept scale. Descriptive statistics and pearson correlation analysis were used in statistical analysis of the data obtained from the study.

Results: With the satisfaction questionnaire, the professional self-perception levels of the students in the study were found to be low. A positive correlation was found between the total of the satisfaction questionnaire and the total of the Professional Self-Concept Scale in student nurses. It has been observed that there is a significant relationship between the academic average of the students and the professional self-concept. It was found that there was a significant difference between the academic average of the students in the study and their professional self-concept.

Conclusion: Students' satisfaction, critical thinking, and professional self-perceptions were found to be low. It has been observed that there is a significant relationship between the academic averages of the students participating in the research and their willingness to come to school and their professional self-concepts. In addition, students' satisfaction also affects their self-perceptions. In line with all these results; It is recommended to review nursing education in the courses in the curriculum and to make new arrangements for critical thinking, problem solving and professional identity formation. In addition, it is recommended to increase social and cultural activities in order to increase students' satisfaction with the university and school environment and the city they live in.

Keywords: Satisfaction, Critical Thinking, Professionalism, Professional Self, Nursing Student.

*Sorumlu Yazar: Belgin YILDIRIM

Adres: Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı, AYDIN, TÜRKİYE

e-posta: byildirim@adu.edu.tr

Geliş tarihi:30.10.2021

Kabul tarihi:21.03.2022

GİRİŞ

Hemşirelik meslek eğitiminin en temel amaçlarından biri, öğrencinin okul yaşamından memnun olması, eğitim süreci içinde eleştirel düşünme becerisini geliştirebilmesi ve profesyonel benlik algısı içinde mesleğine özgü bilgi, beceri ve tutumları içselleştirmesi ve bunları çalışma ortamlarına aktarabilmesidir (Ousey ve Johnson, 2007; Sabancıoğulları ve Doğan, 2012). Ancak gerek Türkiye gerek yurt dışında hemşirelik eğitiminin standart olmaması eğitsel çıktılarının ulaşılmasında çok büyük engeller oluşturabilmektedir. Bununla birlikte mesleğe yönelik bir takım toplumsal ön yargılar ve imaj sorunları eğitim yaşamına adım atan öğrenci açısından motivasyon kırıcısı haline gelebilmektedir (Turan, Öztürk, Kaya, Atabek ve Aştı, 2011). Ayrıca öğrencilerin pek çoğunun mesleği seçme gerekçeleri arasında gelecek ve iş bulma kaygılarının ağır basması, mesleği gerçekten isteyen bireylerin oranını düşürmektedir (Softa ve Karaahmetoğlu, 2015). Bu durum öğrencilerin, üniversiteden ve okuduğu bölümden memnun kalmamasını, eleştirel düşünebilmesini ve mesleği ile ilgili olarak profesyonelleşme sürecini engelleyebilmektedir. Elbette tüm bunlar, hem mesleği uygulayan hem de hizmet alıcılar boyutundan pek çok sıkıntılar doğurabilmektedir. Öncelikli olarak sağlık hizmetinin vaz geçilmez konumundaki hemşireler açısından bunlar mesleği benimsememe, aidiyet duygusunun oluşmasında ve bakımın kalitesinde azalma memnuniyetsizlik ve devamında tükenmişlik ortaya çıkarabilmektedir. Sağlık hizmetinden yararlananlar boyutundan ise bakım hizmetinden yeterince yararlanamadıkları için var olan sağlık sorunlarının devam etmesine, hastanede kalış süresinin artması ve iş gücü kaybı ile birlikte maddi ve ruhsal sorunlar bireylerin memnuniyetsizlik yaşamalarına neden olabilmektedir. Bu bağlamda değerlendirildiğinde, insana hizmet veren bir meslek grubu olduğu için hemşirelik eğitiminin niteliği önemi ortaya çıkmaktadır. Özellikle eleştirel düşünebilmesi, okul yaşamından memnuniyeti, mesleğe yönelik kimlik duygusunun kazanılmasında, öğrencinin eğitim sürecindeki olumlu yaşantıları çok önemlidir. Bu kapsamda yapılan araştırmalara göre, hemşirelik öğrencilerinin eğitim öğretimin niteliği ve öğrencilerin memnuniyeti ve eleştirel düşünebilmelerinin önemini ortaya çıkaran pek araştırma mevcuttur (Balci, Yangın ve Kırcı, 2013). Farklı çalışmalarda, öğrencilerin okul/üniversiteden memnuniyet durumunu sosyal-bilimsel etkinlikler ile öğrenci klüplerine katılım durumunun etkili olduğu saptanmıştır (Balci Yangın ve Kırcı, 2013). Farklı araştırmalarda okul sınıf düzeyi yükseldikçe öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerinin arttığı gözlenmiştir (Yıldırım ve Özsoy, 2011; Yıldırım, Özkahraman ve Ersoy, 2012; Yıldırım ve Özkahraman, 2018;) Yine yapılan bir başka araştırmaya göre, hemşirelik öğrencilerinin memnuniyet düzeyleri orta düzeyde olduğu ve sınıf düzeyi arttıkça memnuniyet oranlarında da azalma olduğu ortaya çıkmıştır (Ulusoy, Arslan, Yıldırım ve Bekar, 2010). Eğitim

sürecinin öğrencide mutsuzluk ve rahatsızlık duygusunu oluşturması kuşkusuz profesyonel kimlik kazanımı açısından sakıncalıdır. Öğrencinin lisans eğitimine ilk başlangıçtaki tercih nedeni ne olursa olsun eğitsel sürecin devamında oluşan motivasyon ve ilgi öğrencinin mesleğe yönelik olumlu duygular oluşturması açısından önemlidir. Eğitsel süreç, öğrencinin mesleğe yönelik uyum sürecini ve beraberinde içselleştirme ve olumlu bir profesyonel benlik algısını geliştirmesi gerekir. Klinik uygulamalar sırasında, öğrencinin gözlem yapma, karar verme, eleştirel düşünme ve iletişim ve bakım becerilerinde ki gelişmeler onun profesyonel benlik algısında da bazı değişimler yaratmaktadır (Eşer, Khorsid ve Denat, 2008; Ousey, 2009). Bu olumlu duyguların oluşmasında kuşkusuz eğiticilerin rol ve sorumluluğu çok fazladır (Barak ve Wilhelem, 2005; Bang, Kang, Jun, Kim, Son ve Yu, 2011; Softa ve Karaahmetoğlu, 2015).

Aynı zamanda ilk klinik uygulamalar sırasındaki hemşirelerin rol model olma sorumluluğu da bu süreçte önemli bir boyuttur (Strasen, 1992). Softa ve ark. (2015)'na göre hemşirelik öğrencilerinin mesleğe yönelik olumlu görüşlerinin olmasında üniversite ve hastane çalışanlarının işbirliği içinde olmalarının önemli olduğu belirtilmiştir. Bu bağlamda mesleki eğitimin, öğrencilerin teknik becerileriyle birlikte iletişimlerinde, düşüncelerinde, eleştirel düşüncelerinde, problem çözmelerinde ve karar vermelerinde değişim yapmaları beklenmektedir. Aynı zamanda belirtilen bu becerilerin kazanılması, profesyonel benlik/kimlik kazanımı açısından da elzemdir.

Eğitim sürecinde olumlu yönde memnuniyet, eleştirel düşünme becerisi ve profesyonel kimlik algısı geliştirildiğinde; çalışma yaşamından doyum aldığı ve memnuniyetin arttığı, tükenmişliğin azaldığı ifade edilmektedir (Karadağ, Parlar Kılıç, Ovayolu, Ovayolu, ve Kayaaslan, 2013; Öner, Koruklu ve Küçüköğlü, 2019). Ayrıca memnuniyet algısı güçlü, eleştirel düşünme becerisi ve benlik algısı yüksek olan bir meslek üyesi, birey aile ve topluma hizmet verir iken sağlık ekibi içerisinde kaliteli, etkili hizmet sunduğu, alanı ile ilgili olarak uzmanlık geliştirmede daha yetkin oldukları ve nitelikli birey aile ve topluma bakım verdikleri saptanmıştır (Çam, Engin, ve Uğuryol, 2017; Gregg, ve Magilvy, 2001; Sabancıoğulları, ve Doğan, 2014). Ek olarak, toplumda profesyonel benlik algısı yüksek hemşireler, politika oluşturmada ve çalışma ortamlarında, yaşamlarında, mesleği güçlü bir şekilde temsil edebilirler. Hemşireler yaptıkları çalışmaları ile meslektaşlarını, hastalarını ve mesleklerini olumlu yönde etkileyebilirler (Deppoliti, 2008; McKenna, ve Gren, 2004; Strasen,1992). Hemşirelik eğitimi lisans düzeyinde verilmektedir. Hemşire öğrencilerin profesyonelleşme sürecine ve dolayısıyla benlik saygısı, memnuniyet, özgüven, problem çözme, eleştirel düşünme, karar verme gibi boyutlarda katkılar vermesi ve kalıcı

değişimler yaratması beklenebilir. Hemşirelik eğitiminde, memnuniyet kavramı, eleştirel düşünme becerisi ve profesyonel kimlik algısı oluşmasında ne kadar etkili olduğunun bilinmesi eğitim sürecinin yeniden planlanmasında, müfredatın gözden geçirilmesinde katkılar vereceği düşünülmektedir. Bu çalışma, hemşirelik öğrencilerinin memnuniyet düzeyleri, eleştirel düşünme düzeyleri ve profesyonel benlik kavramı algılarının ve diğer değişkenler arasındaki ilişkiyi ortaya koymak amacıyla yapılmıştır.

Araştırmanın Sorusu

Hemşirelik öğrencilerinin memnuniyet düzeyi, eleştirel düşünme düzeyi, profesyonel benlik kavramı düzeyi arasındaki ilişki nasıldır?

YÖNTEM

Araştırmanın Tipi

Bir kamu üniversitesine bağlı hemşirelik fakültesinin birinci sınıfın devam eden öğrencilerin memnuniyet, eleştirel düşünme ve profesyonel benlik kavramı algılarını incelemek ve değişkenler ile arasındaki ilişkiyi ortaya koymak için amaçlanmış kesitsel bir çalışmadır.

Araştırmanın Yapıldığı Yer

Çalışma Aydın ilindeki bir üniversitenin Hemşirelik Fakültesi birinci sınıfına devam eden öğrenciler ile yürütülmüştür.

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Bu çalışmanın verileri, 2016-2017 eğitim - öğretim yılı bahar döneminde toplanmıştır. Araştırmanın yapıldığı dönemde birinci sınıfa devam eden toplam 269 öğrenci bulunmaktadır. Bu öğrenciler araştırmanın evrenini oluşturmuştur. Çalışmada evrenin tamamına ulaşılması hedeflenmiştir. Örneklem seçimine gidilmemiştir. Hemşirelik öğrencilerinden 2 öğrenci araştırmaya katılmayı kabul etmemiş, diğer 2 öğrencide okula devam etmemişlerdir. Araştırma 265 öğrenciye ulaşılmış olup bu öğrenciler araştırmanın örneklemini oluşturmuştur.

Veri Toplama Araçları

Araştırmadaki verilerin toplanmasında, Sosyo demografik özellikler veri formu, Memnuniyet Anketi, California Eleştirel Düşünme Eğilim Ölçeği, Profesyonel Benlik Kavramı Ölçeği kullanılmıştır.

Kişisel Bilgi Formu

Çalışmadaki kişisel bilgi formu araştırmacılar tarafından hazırlanan ve literatür doğrultusunda geliştirilen 15 soruluk bir anket formudur. Sosyo demografik özellikler veri formunda; öğrencinin yaşı, cinsiyeti, sınıfı, akademik başarı düzeyi, anne-baba eğitim durumu, gelir düzeyi, kaldığı yer, kardeş sayısı, aile tipi, okula isteyerek gelme durumu vb. sorulardan oluşmaktadır. (Çam, ve ark., 2017; Çiftçi, Kaya ve

Daştan, 2020; Güven, Ünsal, ve Çakıcı, 2021; Kelly ve ark., 2007; Öner Altıok ve Üstün, 2013; Torun, Arslan, Nazik, Akbaş ve Yalçın, 2012; Yücel, İlkay, Özdemir, Koyuncu, ve Çakmak, 2018).

California Eleştirel Düşünme Eğilim Ölçeği

Ölçek, Amerikan Felsefe Derneği tarafından 1990 yılında geliştirilmiştir. Ölçek yedi alt ölçekten ve 75 maddeden oluşur. Açık fikirlilik, doğruyu arama, analitik, meraklılık, kendine güven, sistematiklik alt ölçeklerdir. Kökdemir tarafından 2003 yılında yapılan geçerlilik güvenilirlik sonrası maddeler 51'e düşmüş olup toplam altı alt ölçekten oluşmuştur. Ölçek ve alt ölçekler toplamından oluşan puanlama sistemi ile hesaplanır. Likert tipi, bir ölçektir. Maddeler 1 ve 6 arasında (Hiç katılmıyorum=1, katılmıyorum=2, kısmen katılıyorum=3, kısmen katılmıyorum=4, katılıyorum=5, tamamen katılıyorum=6) puanlanır. Ölçeğin alt ölçeklerinin değerlendirilmesinde; bir alt ölçekte yer alan sorulardan elde edilen toplam puan, soru sayısına bölünmekte ve 10 ile çarpılmaktadır. Alt ölçeklerden (minimum= 10, maksimum= 60) puan alınır. Bir alt ölçekten 40 puan altı düşük, 50 puan üstü yüksek eleştirel düşünme eğilimini gösterir. Toplam ölçekte 240 puanın altı düşük, 300 puanın üstü yüksek eleştirel düşünme eğilimini gösterir. Kökdemir'in çalışmasında alt ölçeklerin Cronbach alfa katsayısı; .61-.78 arasında olup toplam ölçeğin Cronbach alfa katsayısı; .88'dir (Kökdemir, 2003). Bu çalışmada alt ölçeklerin Cronbach alfa katsayısı; .67-.83 arasında olup toplam ölçeğin Cronbach alfa katsayısı; .87'dir

1. Analitik Alt Ölçeği: Problem olabilecek durumlara ilişkin olarak akıl yürütme, dikkatli olma ve sorunlar karşısında kanıt kullanmadır (2,3,12,13,16,17,24,26,37,40,46).
2. Kendine Güven Alt Ölçeği: Bireyin kendisinin zihin süreçlerine duyduğu güvendir (14,29,35,39,44,48,51).
3. Açık Fikirlilik Alt Ölçeği: Bireyin hatalarına karşı duyarlı olmasını ve farklı farklı yaklaşımlara hoşgörüsünü ifade eder (5,7,15,18,22,33,36,41,43,45,47,50).
4. Doğruyu Arama Alt Ölçeği: Farklı farklı alternatiflerin ve düşüncelerin değerlendirmesini ölçer (6,11,20,25,27,28,49).
5. Sistematiklik Alt Ölçeği: Planlı, dikkatli ve örgütlü, araştırmadır. Karışık durumlar karşısında bilgiye dayalı, belirli bir prosedür izleyen akıl yürütme davranışıdır (4,9,10,19,21,23).
6. Meraklılık Alt Ölçeği: entelektüel meraklılık, bir çıkar veya kazanç beklentileri olmadan bilgi edinme ve yeni bilgiler öğrenme isteğidir (1,8,30,31,32,34,38,42).

Öğrenci Hemşirelerde Profesyonel Benlik Kavramı Ölçeği (ÖPBKÖ)

Bu ölçek, Sabancıoğulları ve Doğan tarafından geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları 2011 yılında yapılmıştır. Ölçeğin

Cronbach alfa katsayısının .88, test-tekrar test güvenilirlik katsayısının .79 bulunmuştur. Maddelerin her birinin toplam puan korelasyonları .27 ile .62 arasındadır. Ölçeğin alt ölçekleri “mesleki memnuniyet”, “mesleki yetkinlik” ve “mesleki nitelikler” dir. Bu ölçek geçerli ve güvenilirdir. Ölçeğin 31 maddesi düz, 14 maddesi ise ters ifade edilmiştir. Düz ifade edilmiş maddeler (2,3,5,6,7,8,9,11,12,13,14,15,16,17,18,19,21,22,23,24,26,30,31,36,37,38,40,41,43,44,45) Hiç Katılmıyorum “1”, Katılmıyorum “2”, Katılıyorum “3” ve Çok Katılıyorum “4” şeklinde puanlanmış olup, ters ifade edilmiş maddeler (1,4,10,20,25,27,28,29,32,33,34,35,39,42) ters çevrilerek puanlanmaktadır. Ölçekten en düşük 45, en yüksek 180 puan alınmaktadır. Ölçeğin mesleki memnuniyet (1,4,10,14,20,23,25,29) alt grubundan alınacak toplam puan 8-32, mesleki yetkinlik (2,5,11,15,21,22,24) alt grubundan alınacak toplam puan 7-28 ve mesleki nitelikler (3,6,7,8,9,12,13,16,17,18,19,26,27,28,30,31,32,33,34,35,36,37,38,39,40,41,42,43,44, 45) alt grubundan alınacak toplam puan 30-120 arasında değişmektedir. Ölçekten alınan puanların yükselmesi, hemşire öğrencilerin profesyonel benlik kavramının olumlu yönde geliştiğine işaret eder. Bu çalışmadaki ölçeğin Cronbach alfa katsayısının .82 bulunmuştur. Maddelerin her birinin toplam puan korelasyonları .30 ile .68 arasındadır.

Mesleki Yetkinlik; mesleğin gerekliliklerini yerine getirmek için profesyonel nitelikler (mesleki bilgi ve beceri, karar verme becerisi, sorun çözme becerisi, mesleki yeterlilik vb.) yönünden hemşire öğrencinin kendini değerlendirmesini kapsar.

Mesleki Nitelikler, hemşirelik mesleğinin özellikleri ve bunların yerine getirilmesi ile ilgili inanç, düşünce ve duyguları kapsar.

Mesleki Memnuniyet; hemşire öğrencilerin mesleklerinden memnuniyetlerini ve doyumlarını ifade eder.

Memnuniyet Anketi

Anketin yeniden düzenlenmesi 2011 yılında Nezih Tayyar ve Feryal Dilşeker tarafından yapılmış olup anketteki madde sayısı 65’e düşmüştür. İfadelerin değerlendirilmesinde 7’li Likert ölçek kullanılmıştır. İfadelere verilen yanıtlar 1=Kesinlikle katılmıyorum, 2=Katılmıyorum, 3=Kısmen katılmıyorum, 4=Kararsızım, 5=Kısmen katılıyorum, 6=Katılıyorum ve 7=Kesinlikle katılıyorum şeklinde sınıflandırılmıştır. Memnuniyet anket toplam puanından en az 65 en çok 455 puan alınmaktadır. Puan yükseldikçe memnuniyet te artmaktadır. Memnuniyet anketinin Cronbach alfa katsayısı .90’dır. Ayrıca alt ölçekleri incelendiğinde; fiziksel özellikler. 85, destek hizmetler. 87, Uluslararasılaşma .80, akademik personel .96, akademik olmayan personel .96, memnuniyet .93, imaj .92, tavsiye .94, sadakat .93’tür. Bu çalışmanın alt ölçekleri incelendiğinde; fiziksel özellikler

.77, destek hizmetler .86, Uluslararasılaşma .83, akademik personel .93, akademik olmayan personel .96, memnuniyet .93, imaj .93, tavsiye .91, sadakat .91’dir

Fiziksel Özellikler, Öğrencilerin okudukları binaların, araç gereçlerin ayrıca, üniversitelerinin eğitim hizmeti, fiziksel görünüşleri ile ilgilidir (1-7 arasındaki sorulardır)

Destek Hizmetler, Sosyal etkinlikler ve kültürel faaliyetler ayrıca eğitim hizmetleri dışında verilen hizmetleri içeren ifadelerdir (8-17 arasındaki sorulardır)

Uluslararasılaşma, Üniversitenin yurt dışındaki itibarı, personel ve öğrenci değişimleri ile ilgili ifadelerdir (18-21 arasındaki sorulardır)

Akademik Personel, Dış görünüşleri, davranış ve tutumlarını ifade eder (22-39 arasındaki sorulardır)

Akademik Olmayan Personel, Dış görünüşleri, davranış ve tutumlarını ifade eder (40-52 arasındaki sorulardır):

Memnuniyet, Öğrencilerin memnuniyetlerini ölçen ifadelerdir (53-56 arasındaki sorulardır)

İmaj: Öğrencilerin üniversitelerinin imajı ile ilgili görüşlerini alan ifadelerdir (57-59 arasındaki sorulardır)

Tavsiye, Öğrencilerin kendi okudukları üniversitelerini başka arkadaşlarına tavsiye edip etmemelerini ifade eden sorulardır (60-62 arasındaki sorulardır)

Sadakat, Üniversite öğrencilerinin okudukları üniversitelere olan bağlılıklarını ölçen ifadelerdir (63-65 arasındaki sorulardır)

Verilerin Değerlendirilmesi

Çalışma sonucundaki tüm veriler bilgisayarda SPSS 20.0 paket programında değerlendirilmiştir. Bütün istatistiksel analizlerde anlamlılık düzeyi $p < 0.05$ olarak belirlenmiştir. Tanımlayıcı istatistikler; ortalama, standart sapma, sayı, yüzdeliktir. Ayrıca çalışmada bağımsız iki grup arası farkları ortaya koymak amacıyla t testi, ilişki analizlerinde Pearson korelasyon testi kullanılmıştır.

Araştırmanın Bağımlı ve Bağımsız Değişkenleri

Bağımlı Değişkenler: Araştırmanın Memnuniyet anketi puanı, California Eleştirel Düşünme Eğilim Ölçeği puanı ve Öğrenci Hemşirelerde Profesyonel Benlik Kavramı Ölçeği puanı bağımlı değişkenleridir.

Bağımsız Değişkenler: Çalışmadaki öğrencilerin yaşı, cinsiyeti, sınıfı, akademik başarı düzeyi, anne-baba eğitim durumu, gelir düzeyi, kaldığı yer, kardeş sayısı, aile tipi, okula isteyerek gelme durumu bağımsız değişkenlerdir.

Araştırmanın Etik Yönü

Araştırmanın yapılabilmesi için Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Etik Kurulu’ndan (sayı: 2017/07, tarih: 05.06.2017) Aydın Adnan Menderes

Üniversitesi Hemşirelik Fakültesinden yazılı izinler alınmıştır. Veriler toplanmadan önce çalışmanın amacı hakkında öğrencilere bilgi verilmiş, araştırmaya dâhil edilen öğrencilerden yazılı onamlar alınmıştır.

BULGULAR

Çalışmadaki öğrencilerin, sosyodemografik özelliklerinin frekans analizi Tablo 1’de verilmiştir. Çalışmadaki öğrencilerin %84.9’u kız, %15.1’i erkektir. Öğrencilerin %72.5’i 17-19 yaş grubunda olup, % 99.6’sı bekârdır. Araştırmadaki öğrencilerin %35.1’i kendisi dışında bir kardeşe sahiptir. Katılımcı öğrencilerin anne eğitim durumları incelendiğinde %8.3’nün okuryazar değil,%9.4’ü okuryazar, %57’sinin ilköğretim, %22.3’ü lise, %3’ü üniversitedir. Baba eğitim durumları incelendiğinde %2.3’nün okuryazar değil,%6’nın okuryazar,%46.8’nin ilköğretim, %29.8’nin lise, %14.3’nün üniversite, %0.8’nin yüksek lisans/doktora eğitimi almıştır. Öğrencilerin %45.7’nin demokratik, %42.6’nın koruyucu aile yapısına sahip olduklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerin %52.1’nin sosyal, %31.3’nün sportif, %13.2’nin bilimsel etkinliklere katıldığı bulunmuştur. Öğrencilerin %68.7’nin okula isteyerek kayıt olduğu, %31.3’nün okula isteyerek kayıt olmadığı saptanmıştır (Tablo 1).

Tablo 1. Çalışmaya Katılan Öğrencilerin Sosyodemografik Özelliklerinin Frekans Analizi Sonuçları

Öğrenci Özellikleri	n	%	
Cinsiyet	Kız	225	84.9
	Erkek	40	15.1
Yaş	17-19	192	72.5
	20-22	73	27.5
Medeni Durum	Bekar	264	99.6
	Evli	1	0.4
Kardeş Sayısı	Yok	18	6.8
	1	93	35.1
	2	68	25.6
	3	45	17.0
	4 ve üzeri	41	15.5
Anne Eğitim Düzeyi	Okur-yazar değil	22	8.3
	Okur-yazar	25	9.4
	İlköğretim	151	57.0
	Lise	59	22.3
Baba Eğitim Düzeyi	Üniversite	8	3.0
	Okur-yazar değil	6	2.3
	Okur-yazar	16	6.0
	İlköğretim	124	46.8
	Lise	79	29.8
Aile Yapısı	Üniversite	38	14.3
	Yüksek lisans/Doktora	2	0.8
	Otoriter	31	11.7
	Demokratik	121	45.7
Etkinliğe Katılma Durumu	Koruyucu	113	42.6
	Bilimsel	35	13.2
	Sosyal	138	52.1
Okula isteyerek Kayıt Olma	Sportif	83	31.3
	Kulüp	9	3.4
	Evet	182	68.7
	Hayır	83	31.3

Tablo 2. Öğrencilerin Toplam Ölçek Puanları

Ölçek Toplamı	X	ss
Memnuniyet Anketi Toplamı	288.42	64.18
California Eleştirel Düşünme Eğilim Ölçek Toplamı	195.10	25.54
Öğrenci Hemşirelerde Profesyonel Benlik Kavramı Ölçek Toplamı	131.69	15.82

Memnuniyet Anketi toplamı 288.42±64.18, California Eleştirel Düşünme Eğilim Ölçek toplamı 195.10±25.54, Öğrenci Hemşirelerde Profesyonel Benlik Kavramı ölçek toplamı 131.69±15.82’dir (Tablo 2).

Tablo 3. Öğrencilerin cinsiyetlerine göre ölçek toplam puanları

Ölçekler	X	SS	
Memnuniyet Anketi Toplamı	Kız	289.04	63.65
	Erkek	284.97	67.84
California Eleştirel Düşünme Eğilim Ölçek Toplamı	Kız	194.92	24.39
	Erkek	196.10	31.61
Öğrenci Hemşirelerde Profesyonel Benlik Kavramı Ölçek Toplamı	Kız	132.34	15.11
	Erkek	128.05	19.13

Araştırmadaki kız öğrencilerin Memnuniyet Anketi toplam puanı 289.04±63.65 iken, erkek öğrencilerin 284.97±67.84 olduğu görülmüştür. Çalışmadaki California Eleştirel Düşünme Eğilim Ölçek Toplam puanı kız öğrencilerin 194.92±24.39 iken, erkek öğrencilerin 196.10±31.61 bulunmuştur. Ayrıca Öğrenci Hemşirelerde Profesyonel Benlik Kavramı Ölçek Toplam puanı kız öğrencilerin 132.34±15.11 iken, erkek öğrencilerin 128.05±19.13 olarak belirlenmiştir (Tablo 3).

Tablo 4. Öğrencilerin yaş dağılımlarına göre ölçek toplam puanları

Ölçekler	X	SS	
Memnuniyet Anketi Toplamı	17-19	286.62	66.25
	20-22	293.16	58.55
California Eleştirel Düşünme Eğilim Ölçek Toplamı	17-19	195.19	24.21
	20-22	194.86	24.21
Öğrenci Hemşirelerde Profesyonel Benlik Kavramı Ölçek Toplamı	17-19	132.02	15.40
	20-22	130.82	16.94

Araştırmadaki 17-19 yaş grubundaki Öğrencilerin Memnuniyet Anketi toplam puanı 286.62±66.25 iken, 20-22 yaş grubundakilerin 293.16±58.55 olduğu görülmüştür. Çalışmadaki öğrencilerin California Eleştirel Düşünme Eğilim Ölçek Toplam puanı 17-19 yaş grubundakilerin 195.19±24.21 iken, 20-22 yaş grubundakilerin 194.86±24.21 bulunmuştur. Ayrıca Öğrenci Hemşirelerde Profesyonel Benlik Kavramı Ölçek Toplam puanı 17-19 yaş grubundakilerin 132.02±15.40 iken, 20-22 yaş grubundakilerin 130.82±16.94 olarak belirlenmiştir (Tablo 4).

Tablo 5. Öğrencilerin ölçek toplam puanları ile akademik ortalamaları arasındaki ilişki

Ölçek Toplamı	Akademik ortalamaları	
	r	p
Memnuniyet Anketi Toplamı	0.87	p>0.05
California Eleştirel Düşünme Eğilim Ölçek Toplamı	- 0.41	p>0.05
Öğrenci Hemşirelerde Profesyonel Benlik Kavramı Ölçek Toplamı	0.10	p<0.05

Araştırmadaki öğrencilerin ölçek toplam puanları ile akademik ortalamaları arasındaki ilişki incelendiğinde; Memnuniyet Anketi ve California Eleştirel Düşünme Eğilim Ölçek Toplam ile akademik ortalamaları arasındaki ilişki saptanmaz iken, Öğrenci Hemşirelerde Profesyonel Benlik Kavramı Ölçek Toplam puanı ile akademik ortalamaları arasında pozitif yönlü zayıf bir ilişki belirlenmiştir (Tablo 5).

Tablo 6. Öğrencilerin ölçek toplam puanları ile okula isteyerek gelme durumlarına göre dağılımı

Ölçekler	Okula İsteyerek Gelme			
	X	SS	t	p
Memnuniyet Anketi Toplamı	288.42	64.18	1.21	p>0.05
California Eleştirel Düşünme Eğilim Ölçek Toplamı	195.10	25.54	0.05	p>0.05
Öğrenci Hemşirelerde Profesyonel Benlik Kavramı Ölçek Toplamı	131.69	15.82	2.47	p<0.05

Çalışmadaki öğrencilerin ölçek toplam puanları ile okula isteyerek gelme durumları arasındaki fark incelenmiştir. Bunun sonucunda; Memnuniyet Anketi ve California Eleştirel Düşünme Eğilim Ölçek Toplam ile okula isteyerek gelme arasında fark bulunmaz iken, Öğrenci Hemşirelerde Profesyonel Benlik Kavramı Ölçek Toplam puanı ile okula isteyerek gelme durumları arasında istatistiksel olarak fark belirlenmiştir (Tablo 6).

Tablo 7. Öğrencilerin ölçek toplam puanlarının birbiri ile ilişkisi

Ölçekler	n	X	SS	1			2			3		
				r	p	r	p	r	p	r	p	
1.Memnuniyet Anketi Toplamı	265	288.42	64.18	1	r = 0.06 p>0.05	r = 0.22 p<0.05						
2.California Eleştirel Düşünme Eğilim Ölçek Toplamı	265	195.10	25.54			1	r = 0.05 p>0.05					
3.Öğrenci Hemşirelerde Profesyonel Benlik Kavramı Ölçek Toplamı	265	131.69	15.82					1				

Öğrencilerin ölçek toplam puanlarının birbiri ile ilişkisi incelendiğinde; memnuniyet anketi toplam puanı, Öğrenci Hemşirelerde Profesyonel Benlik Kavramı Ölçek toplamı ile California Eleştirel Düşünme Eğilim Ölçek toplamı arasında ilişki belirlenmezken; Memnuniyet anketi toplamı ile Öğrenci Hemşirelerde Profesyonel Benlik Kavramı Ölçek toplamı ile arasında pozitif bir ilişki saptanmıştır (Tablo 7).

Öğrencilerin ölçek toplam puanlarının birbiri ile ilişkisi incelendiğinde; memnuniyet anketi toplam puanı, Öğrenci

Hemşirelerde Profesyonel Benlik Kavramı Ölçek toplamı ile California Eleştirel Düşünme Eğilim Ölçek toplamı arasında ilişki belirlenmezken; Memnuniyet anketi toplamı ile Öğrenci Hemşirelerde Profesyonel Benlik Kavramı Ölçek toplamı ile arasında pozitif bir ilişki saptanmıştır (Tablo 7).

TARTIŞMA

Araştırma, bir kamu üniversitesine bağlı hemşirelik fakültesinde birinci sınıfta okuyan öğrencilerin fakülteye yönelik olarak bir yıllık eğitim öğretim sürecini, memnuniyetlerini, eleştirel düşünme düzeylerini ve profesyonel benlik kavramı algılarını incelemek ve değişkenler arasındaki ilişkiyi ortaya koymak amacıyla kesitsel bir çalışma planlanmıştır.

Türkiye’de ve dünyada hemşirelik eğitimi öğrencinin mesleğine karşı bütüncül bir bakış açısı geliştirmesini, mesleki bilgi, beceri ve değerlerinin gelişmesinde büyük rol oynamaktadır (Kelly ve Courts, 2007; Öner ve ark., 2013). Bu rol aynı zamanda bireyin mesleki memnuniyetini ve motivasyonu ve doyum almasını artırması açısından da dikkate değerdir. Öğrencilerin problem çözme becerileri, eleştirel düşünceleri ve özgüvenleri eğitim sürecindeki yaşantılar, akademik ve klinik ortamdan çok etkilenmektedir (Kelly ve ark., 2007; Torun ve ark., 2012; Yıldırım ve ark., 2014). Hemşirelik mesleği ve hemşirelik eğitimi, bütüncül bir bakım anlayışı içinde, öğrencilerin okudukları üniversiteden, okullarından ve şehirlerinden memnuniyetleri, eleştirel düşünebilmeleri profesyonel bilgi, becerilerine sahip olup bunu klinik uygulama sırasında hasta bakımında kullanmaları önemlidir. Araştırmadaki öğrencilerin memnuniyet anketi toplam puanı, eleştirel düşünme düzeyleri ve profesyonel kimlik algıları incelenmiştir. Bu inceleme sonucunda; öğrencilerin memnuniyeti, eleştirel düşünceleri düzeyleri ve profesyonel kimlik algıları istenilen düzeyde bulunmamıştır (Tablo 2). Yapılan çalışmalarda da öğrencilerin profesyonel kimlik algısı, memnuniyet, problem çözme ve eleştirel düşüncelerinin istenilen düzeyde olmadığını belirlemişlerdir (Yıldırım ve ark., 2011, 2012, 2018; Tayyar ve Dilşeker, 2012; Kahraman, Ozansoy, ve Özcan, 2015; Kadiroğlu ve Akay, 2021). Memnuniyet, yeterlilik, eleştirel düşünme ve problem çözme öğrencinin özgüvenini etkilemektedir. Öğrenciler karşılaştıkları problemleri çözmek için zorluk yaşayabilirler. Bunun sonucunda da benlik algıları olumsuz etkilenebilir. Öğrencinin yaşam sürecinde profesyonel benlik kavramının gelişiminde bu durumlar engel oluşturabilir. Hemşire birey aile topluma hizmet verirken bakımının nitelikli olması ve özellikle de hemşirelerin eleştirel düşünme ve benlik kavramlarının düzeyinin yüksek olması önemlidir. Eleştirel düşünme becerisi ve profesyonel benlik kavramı yeterince gelişmeyen bireylerin kendine güvenli davranma, problem çözme ve karar verme gibi alanlarda da sorunlar yaşaması beklenir (Olgun, Kan Öntürk, Karabacak, Eti Aslan, ve Serbest, 2010; Yıldırım ve ark., 2012, 2014).

Hemşirelik eğitiminde öğrencinin kendisini tanıması, kendisi ile ilgili pozitif algı geliştirmesi, kendi meslek değerlerini içselleştirmesi, öz güveni, problem çözme becerisini yükseltmesi ve bunun sonunda da toplum yaşamında karşısına çıkan kişiler ile etkili iletişim kurabilen bireyler olması hedeflenmektedir. (Olgun ve ark., 2010; Yıldırım ve ark. 2014). Çalışmadan elde edilen bu bulgu, hemşirelik eğitiminin her boyutunda söz edilen bu beceri alanlarının geliştirilmesi için farklı eğitim öğretim yöntem ve tekniklerinin kullanılması ve geliştirilmesine işaret etmektedir (Kelly ve ark., 2007).

Araştırmada kız öğrencilerin memnuniyet algıları ($X=289,04$), profesyonel benlik algıları ($X=132,34$), erkek öğrencilerin memnuniyet algıları ($X=284,97$), profesyonel benlik algılarına ($X=128,05$) göre daha yüksek çıkmıştır (Tablo 3). Bu sonuç, toplumun mesleğe yönelik imaj ve algılarıyla ilişkili olabilir. Özellikle dünyada ve ülkemizde hemşirelik mesleği, kadın mesleği olarak görülmesinden kaynaklanabilir (Kahraman ve ark., 2015). Farklı bir çalışmada, öğrencilerin kendileri içinde dönem dönem hasta yakınlarının ve hastaların erkek hemşire öğrencilere olan bakış açılarından rahatsız olmaktadır. Bazı öğrencilerin de ileride evladı olduğunda babasının mesleğinin hemşire olduğunu ifade etmekten huzursuzluk duyabileceklerini düşündüklerini ifade etmişlerdir (Kahraman ve ark., 2015). Mesleklere yönelik toplumların yarattığı baskı, algı ve kaygı erkek öğrencilerin mesleği değerlendirebilmelerinde, içselleştirmelerinde ve anlamalarında engel oluşturabilir.

Çalışmadaki öğrencilerde yaş arttıkça memnuniyet oranı artar iken; eleştirel düşünme ve profesyonel benlik kavramı puanları yaş arttıkça azalmıştır (Tablo 4). Bu çalışmada da eleştirel düşünme ve profesyonel benlik kavramı puanları açısından olumsuz bir değişim geçirdikleri ortaya çıkmıştır (Kızıgüt ve Ergöl, 2011). Öğrenciler ile yapılan farklı farklı çalışmalarda eleştirel düşünme veya profesyonel değer algılarını inceleyen bir çalışmada yaş yükseldikçe eleştirel düşünme ve profesyonel değer algılarının da arttığı gözlemlenmiştir. (Yıldırım ve ark., 2011, 2012, 2014, 2018; Yücel ve ark., 2018). Tüm bu bulgular ışığında, öğrencilerin yaşı arttıkça derslerde ve klinik ortamlarda görülen veya yaşanan olumsuzluklar karşısında umutsuzluk ve kaygı yaşadıklarını bize düşündürmüştür. Çalışmamızda bulunan önemli bir bulgu da memnuniyet ile profesyonel benlik kavramı arasındadır ($r = 0.22$ $p < 0.05$) (Tablo 7). Bu sonuç, öğrencilerin üniversiteden, okuldan ve yaşadığı şehirden memnun olması ve memnuniyetini pozitif yönde etkilemesi profesyonel benlik kavramını da olumlu yönde etkileyeceği düşünülmektedir.

Araştırmadaki öğrencilerin akademik ortalaması ile memnuniyeti ve eleştirel düşünceleri arasında istatistiksel olarak ilişki belirlenmez iken; profesyonel benlik kavramı arasında istatistiksel olarak ilişki belirlenmiştir (Tablo 5). Öğrencilerin ölçek toplam puanları ile okula isteyerek gelme

durumları arasındaki fark incelendiğinde; memnuniyetleri eleştirel düşünceleri ile okula isteyerek gelme arasındaki fark bulunmaz iken, profesyonel benlik kavramı ile okula isteyerek gelme arasında fark belirlenmiştir (Tablo 6). Çalışma bulgularına göre diyebiliriz ki; öğrencinin akademik ortalaması ve okula isteyerek gelmesi sonucunda, özgüveni ve problem çözme becerisi gelişebilir. Ek olarak; öğrencinin kendisi ile ilgili kimlik algısı daha olumlu yönde gelişme olabilir. Akademik ortalama, okula isteyerek gelme ile profesyonel benlik kavramı arasında ilişki olması öğrencinin okul ve iş yaşamında daha başarılı olmasına yol açabilir. Ayrıca öğrenciler meslek ile ilgili rollerini daha iyi uygulayan kendini değerli gören bireyler olarak yetişmesi açısından çok önemli bir bulgu olduğunu bize göstermektedir.

Hemşirelik mesleğinin imajı ve gerekli rollerini yerine getirebilmesinde kuşkusuz meslekten memnuniyeti eleştirel düşünme gücü ve mesleği profesyonel bir meslek olarak algılamaları çok önemlidir (Çam ve ark., 2017; Yıldırım ve ark., 2018; Duruk, 2019; Öner ve ark., 2019; Güven ve ark., 2021). Hemşirelik öğrencilerinin bireysel gelişimleri için ileriki yaş dönemlerinde de başarılı hemşireler olabilmelerinde eleştirel düşünme düzeylerinin iyi olması beklenir. Hemşire öğrencinin öğrenim sürecinde ve daha sonraki iş yaşamındaki rolleri karşısında meydana gelen problemleri çözmede yaşanan durumlar ile ilgili çözüm üretebilmeleri önemlidir (Olgun ve ark., 2010; Yıldırım ve ark., 2011, 2014; Yüksel, 2015; Çam ve ark., 2017 ; Çiftçi ve ark., 2020). Ayrıca hemşire öğrencilerin eğitim süreçlerinde, teorik ve klinik uygulama ortamlarının birbiri ile uyumu çok önemlidir. Öğrenciler uygulama alanlarında, diğer sağlık profesyonelleri ile de birlikte çalışmaktadırlar. Bu süreçlerin olumlu yönde etkilemesi için olumsuz klinik alanların oluşturulmaması ve hastane okul iş birliği gereklidir.

SONUÇ

Hemşirelik eğitiminde öne çıkan kavramlardan bazıları; memnuniyet, eleştirel düşünme, profesyonel benlik, problem çözme ve özgüvendir. Hemşirelik eğitimi; öğrencilerin eleştirel düşünme, problem çözme ve kendilik algısını kazandırmada müfredat güncellemesi gerektirdiğini göstermektedir. Öğrencinin okuduğu üniversite ve okuldan memnun kalması, eleştirel düşünebilme becerisinin gelişmesi ve kendilik algısının oluşması kolay değildir. Eğiticilerin özellikle profesyonel kimliğin bileşenlerinde olan bu becerilerin kazanılmasında sorumlulukları çok yüksektir. Bu süreçte, hemşire eğiticilerin öncelikle rol model olması önemlidir.

Hemşirelik eğitim ve öğretim müfredatının yeniden gözden geçirilerek özellikle programların içeriklerinde güncel yaklaşımların eklenmesi gereklidir. Ayrıca; müfredat anlamında ders içeriklerinin eleştirel düşünme problem çözme karar verme ve profesyonel kimlik algısına yönelik yeniden düzenlenmesi, farklı derslerin açılması ve öğretim

yöntemlerinin daha da zenginleştirilmesi önem arz etmektedir. Öğrencilerin üniversite ve okul ortamlarında yaşadıkları şehirden memnuniyetini artırmak için sosyal ve kültürel anlamda etkinliklerin artırılması önerilir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Çalışma sonuçları araştırmaya alınan grup ve kullanılan veri toplama araçları ile sınırlıdır.

Teşekkür

Çalışmaya katılan birinci sınıf hemşirelik öğrencilerine teşekkür ederiz.

KAYNAKLAR

- Balcı-Yangın, H., & Kırca, N. (2013). Antalya sağlık yüksekokulu hemşirelik öğrencilerinin memnuniyet düzeyleri ve etkileyen faktörler. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri*, 2(1), 78-94.
- Bang, K.S., Kang J.H., Jun, M.H., Kim, H.S., Son, H.M., & Yu, S.J. (2011). Professional values in Korean undergraduate nursing students. *Nurse Education Today*, 31(1), 72-75.
- Barak, L.O., & Wilhelem, D. (2005). Novices in clinical practice settings: Student nurses stories of learning the practice of nursing. *Nurse Education Today*, 25(6), 455-464.
- Çam, MO., Engin, E., & Uğuryol, M. (2017). Üniversite öğrencilerinde benlik gelişimi ve güven duygusu. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(51), 508-514.
- Çiftçi, H., Kaya, F., & Daştan, N.D. (2020). Sağlık alanındaki üniversite öğrencilerinde iletişim becerileri ve mesleki benlik saygısı arasındaki ilişki. *Caucasian Journal of Science*, 7 (1), 42-55.
- Deppoliti, D. (2008). Exploration how new registered nurses construct professional identity in hospital settings. *The Journal of Continuing Education in Nursing*, 39(6), 255-262.
- Duruk, N. (2019). Hemşirelik birinci sınıf öğrencilerinin klinik uygulamaya ilişkin memnuniyet düzeyinin ve algıladığı stresin değerlendirilmesi. *Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi*, 21(3), 1-13.
- Eser, G. Khorshid L., & Denat, Y. (2008). Hemşirelik mesleğini algılamada ilk klinik uygulamanın etkisi. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi*, 24 (1) : 15-26.
- Gregg, M.F., & Magilvy, J.K. (2001). Professional identity of japanese nurses: bonding into nursing. *Nursing and Health Sciences*, 3(1), 47-55.
- Güven, Ş.D., Ünsal, A., & Çakıcı, N. (2021). Hemşirelik öğrencilerinin eğitimlerine ilişkin memnuniyet düzeylerinin belirlenmesi. *Ekev Akademi Dergisi*, 25(86), 583-596.
- Kadiroğlu, T. & Akay, G. (2021). Hemşirelik Öğrencilerinde Yaşanılan Yer Algısı Eğitim-Öğretim Memnuniyetini Etkiler mi? *Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 12(2), 452-457.
- Kahraman, A.B., Ozansoy, T.N., & Özcan, A. (2015). Toplumsal cinsiyet bağlamında hemşirelik bölümünde öğrenim gören erkek öğrencilerin mesleğe yönelik algıları. *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, 18(2),108-144.
- Karadağ, G., Parlar Kılıç, S., Ovayolu, N., Ovayolu, Ö., & Kayaaslan, H. (2013). Öğrenci hemşirelerin klinik uygulamalar sırasında karşılaştıkları güçlükler ve klinik hemşireler hakkındaki görüşleri. *TAF Preventive Medicine Bulletin*, 12(6):665-672.
- Kelly, S., & Courts, S. (2007). The Professional Self Concept of New Graduate Nurses. *Nurse Education in Practice*, 7, 332-337.
- Kızılgüt, S., & Ergöl, Ş. (2011). Sağlık yüksekokulu öğrencilerinin hemşireliği algılayışı hemşirelik rollerine ve hemşireliğin geleceğine bakışı. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 14(2),10-15.
- Kökdemir, D. (2003). Belirsizlik Durumlarında Karar Verme ve Problem Çözme. *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi. Yayınlanmamış Doktora Tezi*, Ankara.
- McKenna, L.G. & Gren, C. (2004). Experiences and learning during a graduate nurse program; an examination using a focus group approach. *Nurse Education in Practice*, 4(4), 258-263.
- Olgun, N., Kan Öntürk, Z., Karabacak, Ü., Eti Aslan, F., & Serbest, Ş. (2010). Hemşirelik öğrencilerinin problem çözme becerileri: Bir Yıllık İzlem Sonuçları. *Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 1(4), 188-194.
- Ousey, K., & Johnson, M. (2007). Being a real nurse – Concepts of caring and culture in the clinical areas. *Nurse Education in Practice*, 7(3), 150-155.
- Ousey, K. (2009). Socialization of student nurses – the role of the mentor. *Learning in Health and Social Care*, 8(3),175-184.
- Sabancıoğulları, S., & Doğan, S. (2014). Bir üniversite hastanesinde çalışan hemşirelerin benlik gelişim düzeyleri ve etkileyen faktörler. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 17(1),15-22.
- Sabancıoğulları, S., & Doğan, S. (2012). Profesyonel kimlik gelişimi ve hemşirelik. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 15(4), 275-282.
- Softa, H.K., Karaahmetoğlu, G.U., & Çabuk, F. (2015). Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Sınav Kaygısı Ve Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 23(4), 1481-1494.
- Strasen, L. (1992). Gender socialization and the image of professional nursing. *The Image of Professional Nursing; Strategies for Action*. 1nd ed. Philadelphia: J.B.Lippincott Company; 1-63.
- Strasen, L. (1992). The image of professional nursing; strategies for action. 1nd ed.London: J.B. Lippincott Company, 61-63.
- Öner, H., Koruklu, N., & Küçüköğlü, N.C. (2019). Hemşirelik öğrencilerinin profesyonel benlik kavramını yordayan değişkenler: özgüven ve sosyal sorun çözme becerisi. *Medical Sciences*, 14(4), 184-204
- Öner Altıok, H. & Üstün, B. (2013). Hemşirelik öğrencilerinin stres kaynakları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 13(2), 747-66.
- Tayyar, N., & Dilşeker, F. (2011)Devlet ve vakıf üniversitelerinde hizmet kalitesi, öğrenci memnuniyeti, imaj, sadakat ve tavsiye etme arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Uşak.
- Tayyar, N., & Dilşeker F. (2012). Devlet ve vakıf üniversitelerinde hizmet kalitesi ve imajın öğrenci memnuniyetine etkisi. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 28, 184-203.
- Turun, S., Arslan, S., Nazik, E., Akbaş, M. & Öner Yalçın, S. (2012). Hemşirelik öğrencilerinin benlik saygısı ve boyun eğici davranışlarının incelenmesi. *Cumhuriyet Tıp Dergisi*, 2(34), 399-404.
- Turan, N., Öztürk, A., Kaya, H., & Atabek Aştı, T. (2011). Toplumsal cinsiyet ve hemşirelik. *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi*, 4(1), 167-173.

32. Ulusoy, H., Arslan Ç., Yıldırım N., & Bekar. M. (20210) Hemşirelik öğrencilerinin eğitimleriyle ilgili memnuniyet düzeylerinin saptanması. Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi, (3), 15-24.
33. Yıldırım, B., & Özsoy, S. (2011). Nursing Student the Critical Thinking Development of the Critical Thinking Education. HealthMED, 5(4), 846-856.
34. Yıldırım, B., Özkahraman Koç, Ş., & Ersoy, S. (2012). The Determinated on the Development of Critical Thinking in Midwifery Students. HealthMED, 6(5), 1743-1747.
35. Yıldırım, B., & Özkahraman Koç, Ş. (2018). The Effect of the Critical Thinking Disposition of Critical Thinking Education in Midwifery Students. Jurnal Medical Brasovean, 2(1), 14-19.
36. Yıldırım, B., Özkahraman Koç Ş., & Sarıkaya Karabudak, S. (2014). Hemşirelik ve ebelik öğrencilerinin problem çözme becerileri ile öğrenme biçimleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi, 3(3), 859-882.
37. Yücel, U., İlkay, Ü., Özdemir, T., Koyuncu, M., & Çakmak, N. (2018). Ebelik öğrencilerinin profesyonel değer algılarının belirlenmesi. Medical Sciences, 13(4),94-104.
38. Yüksel, A. (2015). Hemşirelik öğrencilerinin problem çözme öz değerlendirme sonuçları ve etkileyen faktörler araştırma. Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi, 37-49.